

La Veu de Tortosa

SETMANARI REGIONALISTE

«VERGONYA ETERNA A AQUELLS QUE DESPRECIANT SON IDIOMA ALABAN LO DELS ALTRES». — *Dante*.

LA INMACULADA

Entre 'ls dogmes del catolicisme, el que més endolsa les penes del cor y 'l més falaguer pera afirmar nostra esperança es, sense dupte, el de la Concepció Inmaculada que 'l mon cristià tan alegroyament festeja avuy, jorn felis que reuneix glories inmensas pera tota Catalunya.

Al recordar, donchs, tanta grandesa, la patria catalana llansa avuy un hymne d' amor suprém, d' amor, y de gratitut y llealtat á la Verge Inmaculada, sa celestial Patrona.

¡Honor á la Inmaculada! ¡Gloria á la Verge Puríssima!

D.

Tortosa, Desembre de 1901.

L' Orfeo Catalá

¡Quin goig aquest dies al llegir la entusiasta y fraternal arribada del *Orfeo Catalá*, compost de 225 coristas, á Montpeller, á Perpinyá y á Marsella!

A un hom se li va l' ánima cap aquelles terres de la Catalunya francesa hont hi tenim nostres germans de parla de rassa y de Pátria, separats crudelment per la feblesa d' un Estat decrepit que 's doblegá á la força brutal d' un altre, d' absorvent y dominador, quan hi ven l' *Orfeo* fent Patria.

Les cançons del *Orfeo* que sempre cantan *Patria*, *Fides Amor* prou qu' haurán desensopit quelcom l' apatia de llur ánima catalana, esmortuida pel baf de la influença francesa, plena de vida material, es veritat, pró vuyda de la espiritual que tant ne fratura la vida lliure y autónoma dels pobles.

Vulga Deu que sovintejin aquestes escurcions tan filles del Art com de la Patria, quins sentiments sembran arreu hont son anades. Vulga Deu que en jorn no llunyá pugám ohir les sentimentals y harmonioses canturies del *Orfeo* aci, en mitj de l' atmosfera glassada de Tortosa. Estém segurs que la Patria y l' Art veritable estarian de festa.

Mentres Espanya ens escarneix y crida *tolle tolle* á les reclamacions justicimes dels nostres representants á les Corts, l' *Orfeo*, ab sos cants, estreny més y més els llassos d' amor dels nostres germans de França.

Cantau, donchs, cantau que vostres cants alegran nostres cors de patrióta y ensemps ofegan la estripida cridadissa dels de més enllá del Ebre que no tenen més ideals que 'ls *loros* y les *manolas*, symbols de llur cultura.

Les cançons d' anys enrera varen despertar en nosaltres el ver ideal de la Patria y son amor; y les d' avuy el despertarán als nostres germans del Rosselló para que en gloriosa jornada pugám aplegarnos, com en els temps de nostres reys, formant un poble gran y lliure, que ha trencat les cadenes de la esclavitut barbre y centralista.

¡Avant sempre! Nosaltres cap á Europa; y ells... tot girantnos la esquena, cap al Africa.

PENYAFORT.

Tortosa, Desembre de 1901.

Als fills del Maestrat

Bé molt temps que persentia
Dins m' on còr enamorat
La xamosa melodia
Que brolla la llengua mia,
La llengua del Maestrat.

Mes jamay ferla gosava
Mare de mos pensaments
Si per cas, poëtisava.
¡Còm! si 'm diyen qu' era esclava
Los prejudicis corrents!

¡Esclava, la noble filla
Del august pare Llatí!...
La que infanta de Castilla
La parla, y com á pubilla
Heretá el mon llemosi!...

¡Vil serva, la que alletada
En tot regalo y escull,
Com á reyna fou honrada

Per Jaume Primer, Moncada,
Ausias March y Ramón Lull!

D' èixa esclava en la presència
Ja 'm creuria ben honrat
Si, obtenint sa benvolència,
En la còrt de Gaya Ciència
Pugués sèr patje ó criat.

¡Ah! nó, el còr no m' engañava
Quan, sènt jo encara petit,
De dolçura bategava
Si algún cantar jo escoltava
En la nòstra llengua escrit.

¡Y cuán dolç, Verge Maria,
M' ès avuy membrança fer
Del cant, que en més plèr ohia:
Y era els «Goigs», que Os cantá un dia
Lo gran Sant Vicent Ferrer.

«Goigs», en que, com á profeta
Que ven l' esdevenidor,
Y en vòl de mistich poeta,
Pura ja Os digné y perfeta
Per sèr Mare del Senyor.

Atret per tan bona flayre,
Del idioma los jardins
En trobar no tardí gayre,
Cullint, com espigolayre,
Flors pels rancis pergamins.

Ara en tota sa bellesa
Ja hai vist la llengua payral;
De sos màstres l' hai entèsa,
Y encar que no l' haiga aprèsa,
Per amarla, més no 'm cal.

Si ma vèn fos poderosa,
¡Còm diria als meus paysans;
Deprenèu á fer hermosa
Vòstra llengua delitosa
Dels poètes cataláns!

D' èixa llengua, qu' en herencia
Ens dixá Jaume Primer,
Deprenèu la suau cadencia,
La dolçura y la afluència
En que la escriu Verdagner.

Y á èixe só nostres montanyes
De goig s' extreixerán;
Y mots mil de ses entranyes,
Que son morts, com véus estranyes,
A vida s' desvetllarán.

Pròu menysprèu, ja no més guèrra,
Fills del nòble Maestrat,
Al llenguatge de la tèrra,
Que en cada vall, cada serra,
Un tresòr mos té amagat.

Quín tresòr? el de la història
Y les velles tradicions,
Que d' un pays son la glòria,
Y n' es llur frequent memoria
La de les generacions.

UN FILL DEL MAESTRAT.

Tortosa, Desembre de 1901.

CATALANISME

Hem llegit en el nombre 34 del volgut confiar; *La Libertad*, un article que dú per nom *Regionalismo*, y en el qual se parla del que nosaltres publicarem ab el titol de «Als Catalans Carlins».

Aném á contestarlo; pró, abans, volém fer avinent que no 'ns proposém pas escamençar una polemica, de les que quasi may s' en treu res de bó y boi sempre s' hi solen barrejar odís y rencunies; sinó que, esquivint aquella, procurarem respondre ab la mateixa delicadesa y germanor ab que ho feu l' esmentat confrare, lo qual li agrahim força.

Y pera que 's vegi més la nostra franquesa y de que no 'ns amaguem pera defensar lo que un cop, convenuts, hem dit, fins volém desfernos del pseudonim.

La Libertad diu molt encertadament en el article en relació, que catalanistas y carlins estém conformes en la primera part del lema tradicional, Deu. També diu que ho estém, segons son modo d' entendre, en la segona, Patria; mes en aixó si que hi tenim quelcòm que dir.

El regionalisme carlí y el catalá (propriament anomenat nacionalisme) naxen de fonts diferents, y per xó, si 's vol, no es estrany que llurs apreciacions tambe ho sian.

La causa que nosaltres vindiquém arrenca del Compromís de Casp, en el que una rassa constituída (després de lluytar tres segles per sa independència y llargues centuries per sa autonomia, ja en temps dels Romans y dels Gots) en un verdader poble ab personalitat y fesonomia nacional véu tallada la roca de sa reyal nissaga; que desde 'l bressol de sa independència l' havia dut pel camí de la grandesa y del benestar.

Es cert que Catalunya en aquell Compromís no va perdre sa independència; pró si que restá ferida sa personalitat, cada dia més estafeta per la influença d' un poble de caracter y llengüa diferenta, com ho son llur llegislació y his-

toria. Aquesta influència castellana va deixar-se sentir més y més ab la unió, que fou merament personal, Aragonesa-Castellana. Els efectes de tan bescantada unió foren funestíssims pera 'l poble català que perdé desde aleshores la grandesa de son reyalme, ensemps d'esser cada jorn més esclau de Castella, la que, malgrat d'haveri aportat Catalunya tot el seu patrimoni, extensíssim en aquells temps, no s' en va veure goig, á no ser pera anarlo perdent á costa de mil sacrificis y mercés á la governació sempre absolutista del poble castellà, que ha perdut un mon y dos ne perdria si 'ls llingües.

Desde aquella época, Catalunya redolá cap al abim de sa esclavitut que començá, formalment, en la guerra de Successió, quan Felip V. volgué igualar Catalunya al régim de Castella, y més tart en les Corts de Cádiz, escola del centralisme actual, que feren perdre el nostre poble no sols la noció de sa personalitat, dividida en quatre provincies, l' any 33 del altre segle, sino fins la de llur Patria, única y veritable.

Donchs bé, en mitj de tant d'ensopiment, produït ab més eficacia per les esmentades Corts, la veu de la resurrecció d' aquest poble fou donada per un estol de poetes y trovadors, els qui, ja reviscolant les cançons de la velluria que 'ns cantan el plany de les nostres desfetes nacionals y la joia d' una Catalunya lliure; y ja despenyalgant els pergamins polçosos dels arxius (que per xó ens anomenavan *antiquaris* y *tocats del bolet*) que 'ns recordan lo que un jorn fou Catalunya governantse á sí mateix, y tambe dintre la Confederació Catalana-Aragonesa, ha sigut causa de que molts y molts catalans s' hagen despertat y enamorat de llur Patria, oblidada y endogalada en jorn maletuch. Aquest desvetllament, primer, purament literari, va escamparse en el terror del Art y, després en el polítich en la memorable Assamblea de Manresa, hont el catalanisme va alçar la bandera de les reivindicacions nacionals de Catalunya. D' aleshores ençá no te limits el camí llarch que hem fet.

Explicat tot això, que 'n podriam dir la historia del catalanisme, el nostre confrare *La Libertad*, podrà ferse càrrech que al dir nosaltres que 'l carlisme no ha tingut «apostols pençadors y pràctichs, qui compenetrantse de la història y de la substancia de les nacionalitats hiberiques l' hagen sapigut vindicar en la consciencia de llurs individus» y que «aquesta tasca l' hem fet açí Catalunya, els catalanistas, que per xó anys enrera ens anomenavan *antiquaris* y etc.» ens referiam al regionalisme català, propiament anomenat nacionalisme.

Ja ho concedim que héu tingut apostols del regionalisme: perque, justament, vostre programa fonamenta sa basa ans de les Corts de Cádiz, en aquells temps en que Catalunya encara servava molt de sa fesonomia nacional; en aquest sentit, podeu estar orgullosos d' esser els qui tal volta heu treballat més pera reformar el Estat espanyol una constitució lo més possible enmotllada á l' esperit que ofegí Felip V., personificació del centralisme.

Per altra part, els nostres ideals no poden estar de cap manera conformes

ab els que defença *La Libertad*, quan parla de la Patria comuna y xica, comparant, la primera á un cos humà que té sos membres, com aquella ses regions. La comparació més del cas es la d' una esquadra, en la qual, quiseu dels barcos té sa fesonomia y mecanisme especial, tot l' un independent de l' altre, pró units y agermanats pel bé comú. D' aquesta manera es com, Catalunya, a igual que'l barco, pot subsistir per si sola, com subsistí, ó bé agermanada ab un ó altre Estat, sens per aixó perdre en res sa vida propia, lo qual, segons la comparació del confrare, no podria subsistir, com no subsisteixen els membres separats dels cós. Es veritat qu' aixó es qüestió d' exemples y qu' aquestos poden aplicarse més ó menys encertats; pró si entrem á estudiar la génesis de quiscuna de les nacionalitats hiberiques, especialment la catalana, podrà veure tot seguit que Catalunya sempre ha tingut y té un caracter propi, una personalitat ben definida y, per lo tant, que 's nna nació Aixís es que nosaltres no més n' admetem una de Patria, la natural, aquella que s' encarna ab el modó d' esser dels individus que la forman ab llur llingüa, costums y tradicions. De lo esposat, donchs, pot deduirse en consecuencia, que 'l nostre regionalisme es, verdaderament, una causa nacional. Aixó es el catalanisme.

Parlant, ara, de la tercera part del lema, Rey, repetirem que lo mateix ens fa que regni un com l' altre; tots ens son iguals con tal nostra estimada Catalunya visqui autònoma y conforme son esperit propi. Endemes, tambe seguirem les ensenyances dels nostres antepaçats qui en el mateix Compromís de Casps ens donan un grandíssim exemple de desinterés personal, ja que en ell, pera bé de la Confederació, determinaren fer judici dels drets hereditaris á la mateixa per medi de delegats de quiscún dels pobles federats, malgrat esser En Jaume d' Urgell el príncep hereditari y descendent masculí de la familia reyal de sanch catalana, que per espay de 500 anys ompli de gloria y prosperitat á la nostra nació.

Altrament, la autonomia d' un poble no deu dependre de la voluntat d' un rey, que si es constitucional está subjecta á una colla de minisres inèptes; y si ho es de monarquia templada: no per xó pot sustraures de la influència, com ens ensenya la mateixa historia del Estat espanyol, d' un *favorito* imbecil ó be d' un Compte Luch d' Olivars; sino que déu estar fermada y encarnada en la mateixa consciencia del poble, que n' es el més fidel guardador; donchs si en la época de les Corts de Cádiz l' esperit català, personificat En Capmany hagués sentit els batéchs d' avuy, certament no hauria acotat son cap á la influència castellana que ho ha invadit tot, desde la llar al temple. D' aquesta veritat n' estém plenament convençuts, com tambe de quan el poble català s' hage complertament desvellat y sentí dins de sa ànima l' esperit de sa rassa, alcançará sa autonomia y personalitat no d' almoyna, ni per bona voluntat d' altri, sino segons canta 'l poeta:

Poble que mereix ser lliure,
sino li donan s' ho pren.

Y prou per avuy, qu' encara que 'ns hage quedat molt per dir, no 'ns volém fer pesats. Si nostre treball no resulta, es probablement perque no 'ns podem allargar massa; de lo qual esperém que s' en farà carrech el confrare *La Libertad*. De totes maneres, nosaltres, mirarem sempre ab la mateixa benevolença al regionalisme carlí, convençuts de que, encara que d' origen diferent, ens trovarem sempre pera la defença de Catalunya, nostra Patria, y del Estat espanyol, en el qual ens hi lliga la germanor de quatre centurries.

RAMON PIÑOL Y LAVALL.

(Jordi Jordà)

Tortosa, Desembre de 1901.

Lo Sr. Silvela en la Academia

Lo senyor Silvela ha fet un discurs en la Academia de la Historia que hi ha á Madrid, ab aquest titol: *Matrimonios de España y Francia en 1615*. Tenim donchs, que al senyor Silvela li agrada ficarse en casaments; y ja'l vagém, deixantse dur per la seva afició, arreglant matrimonis entre la gent de Madrid: no estranyariam que tot anés, á parar á que 'l millor dia 'ls diaris cortesans portessin la noticia de que 'l senyor Silvela ha plantat agencia de matrimonis ab lo fi patriótic de millorar la rassa.

Me, parlant no més del seu discurs á la Academia de la Historia, trobém que es llástima de que hagi donat la preferencia 'l senyor Silvela als casaments de 1615, essent are de gran oportunitat lo parlar dels de altres épocas y preferentment á tots, lo d' a jells dos personaltes, l' un de la corona aragonesa y l' altre de la castellana, que ab lo temps se 'ls va anomenar los Reys Cathólics. Si 'l senyor Silvela n' hagués parlat, nos hauria dit com aquell casament se va tenir de fer d' amagat dels pobles castellans y catalans-aragonesos, y del paper vergonyós que hi va repressentar en los contractes lo príncep que després va ser lo Rey Ferrán V: y n' hauria tret la consecuencia de que, quan l' home es un calssases ó un ambiciós vulgar, com ho va ser lo nostre Rey Ferrán, los nobles son los sacrificats á las sevas passions miserables; mentres Silvela hauria pogut enaltir á la Reyna Isabel que va saber imposarse al seu marit, fent passar devant sempre als seus Estats sobre 'ls del seu espós; qui va acabar la seva obra d' home migra y calculador pobre fensé sepulliar en terra que no es de la confederació aragonesa, mentres que ella, la Reyna castellana fins al moll dels ossos, va disposar que la enterressin en lo pais de sa rassa. Y si aixó hagués dit lo senyor Silvela en son discurs podia haver afegit que la Reyna de Castella personificá maravillosament lo caracter de la rassa castellana perque ella era filla del seu poble fins a fons de l' ànima, en tant que 'l Rey Ferrán devallava d' aquell altre Ferrán, lo d' Antequera, un extranger per tots costats, que vingué á governar la confederació aragonesa atropellant tots los drets y essent un usurpador de la corona de la nostra nacionalitat; y encara no 'n tenia pro de sanch dolenta en las sevas venas lo marit de la Reyna

Isabel, que era á més descendent del dort Trastamara, sino que hi portava tot lo veri de la de la seva mare la Reyna Joana Enriquez, la mala dona que enmatziná al príncep Carlos de Viana. Prou se 'n devia enrecordar En Ferrán lo Católic tota la seva vida del odi de la seva mare per los catalans, de las humiliacions que li havian fet passar, lentsantla á toch de campanas, com se persegueix als malfactors, de las vilas y pobles de Catalunya; prou se 'n devia enrecordar de las malediccions de son pare 'l Rey Joan II contra aquesta terra que li negá anys y més anys la obediencia, perque no s' hi podia fer de cap de las maneres la terra nostra á ser governada per un fill del d' Antequera, que com son pare ni tantols havia nascut en la terra de la confederació aragonesa y que al igual que son pare no va arribar may á saber parlar la llengua catalana.

Més deixém en pau al Rey Ferrán lo Católic, quals ossos ja 'ls catalans los hi regalém de bon grat als paysans del senyor Silvela; al capdall ben sens son; perque ja que no va voler salvar á nostra terra de la dominació castellana, á ells los hi pertoca agrahir'oshi 'l seu procedir, aixís com á nosaltres lo despreciar la seva memoria... Encara que ben considerat, y tenint en compte la manera porcial com judican los fets esdevinguts los homes del temperament del senyor Silvela, val m s que no s' hagi ocupat del casament dels Reys Cathólics, perque de segur que hauria trobat que Catalunya, Aragó, Mallorca, Valencia y tolas las altras possessions nostras d' aquell temps degueren la seva grandesa á las torres y als lleons, y que la decadencia que vingué després á la Espanya unificada va ser fil s de las nostres *rebelions*, de de no volguernos deixar posar de grat lo peu assobre.

Ja coneixém al senyor Silvela com se condueix quan tracta 'ls casaments polítichs. Recordémnos del seu casament ab lo general Polavieja y de las consecuencias que va portar, fins á ferlo descasar á correccuyta. Ab aixó segueixi, segueixi tractant y fent casaments odiosos, brutals, que cridan al cel una reparació. Y ja veurém al capdall qui guanya.

Lo Compromís de Casp

La mort del Rey en Martí l' Humá, ocorreguda 'l dia 31 de Maig del any 1410, posá punt final á la dinastia catalana, que comptava d' existencia cinch centurries, y per las circunstancias en que s' esdevingué, marca evidentment lo principi de la fi de la antiga y gloriosa nacionalitat catalana. Per si sola a puel a mort, hauria sigut ben poca cosa; un rey més pera la historia y un altre de nou pera la Confederació catalana aragonesa. Pero es que en Martí deixava aquesta vida sense successió, y no havent designat qui havia de substituirlo, perillavan de debó l' ordre, la pau, la prosperitat d' aquella monarquia.

L' únich fill, en efecte, que tenia en Martí de sa esposa Maria de Luna, portava son mateix mon y era rey de Sicilia, ahont notablement se distingí guanyant la batalla de Sant Luri contra 'l

vescomte de Narbona a qui 'ls sarts havian proclamat per senyor, augmentant aixís la constant rebelió de la illa de Sardenya. L' infant Martí, no obstant, morí el dia 25 de Juliol en la mateixa Sicília, produhint aquesta desgracia a Catalunya forta sensació, no sols per esser ell l' únic fill del monarca aragonés, si que també per las moltes simpatias que entre 'ls catalans s' havia guanyat en la visita que feu a Barcelona poch avans de la seua mort.

Lo rey de Sicília no deixava descendencia legitima, puig en Frederich, comte de Luna, fill seu, era borbó, y encara que son avi, en Martí l' Humà; lo tenia en la seua companyia y de debó l' estimava. las preocupacions injustificadas de sempre vers los fills illegitim, l' esclonian de la successió a la corona aragonesa y feyan que aquesta quedés sense un descendent directe d' en Martí, ja viudo y malalt, y quasi incapás de contraure nou matrimoni.

Ab tot, se cregué necessari que 'l rey aragonés tornés a casarse, com aixís ho feu, plena de dol la seua ànima, ab Margarida de Prades, molt jove molt bella, segons comptan los historiadres, alguns dels quals se complahen en pintar aquella situació ab tochs d' un realisme exagerat referent als secrets matrimonials; y semblant sacrifici no doná més resultat que precipitar la mort d' aquell monarca, qui avans del any de son matrimoni baixá a la tomba.

Y no sols en Martí morí sense successió, sinó que 's negá sempre a declarar qui, entre 'ls seus més prop parents, havia d' heretar-lo, y aquesta negativa empitjorava la situació política d' aquell fins allavors poderós regne, pnig careixia, per altra banda, d' una lley constitutiva que marqués la successió a la corona. Hi havia, es cert, una costum establerta sobre aquesta materia, pero es veritat que 'ls reys disposavan de la nació com si fos del seu partieuar patrimoni. En Martí mateix feu rey d' Aragó en virtut de la substitució que feu a son favor, en lo seu últim testament, en Pere del Punyàlet.

La corona aragonesa, donchs, a la mort del rey en Martí, se trobá órfana de títols més ó menos legitims, debía aquesta cuestió resoldres, ó per la forsa de las armas entre 'ls interessats, ó per una elecció soberana feta per la mateixa nació degudament representada.

Aquest úl im medi, més racional y més just que 'l primer, necessitava temps y calma, y la paciència que generalment no tenen los pretenents en semblants cassos, y per aixó era de creure que la forsa s' imposaria a la raho y que 'l nou rey aragonés seria, no 'l que tingués millor dret, sino 'l que tingués més fortuna en lo camp de batalla, com casi sempre en aquesta mena de cuestiones havia succehit.

Va esser, emperó un tribunal representatiu de la nació, que ohint als pretenents a la corona, decidí sobre tant important assumptó. Lo castell de Casp fou lo punt abont se reuniren los representants d' Aragó, de Catalunya y de Valencia, proclamant per fi com a rey d' aquella Confederació poderosa, al castellá Ferrán d' Antequera, acte conegut en la historia ab lo nom de *Parlament ó Compromís de Casp*.

Son molts los autors que al parlar d' aquest fet verament notable, s' entusiasman, posant als núvols la discreció y prudencia del Parlament catalá, que fou lo director, aparent al menos, d' aquell assumptó. ¿Pero devém nosaltres entusiasmar-nos? ¿Es que Catalunya pot envanirse d' aquell fet? Lo Paalament de Casp, ab las seus naturals conseqüencias, ¿fou obra de la voluntat nacional?

Aixó es lo que aném a veure en los números sucesius, examinant detingudament lo procés d' aquell Compromís, únic que registra en lo seu género la historia patria.

JOSEPH SORRIBAS.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

Diumenge, dia 8, ✠ LA INMACULADA CONCEPCIÓ DE NTRA. SRA.—Dilluns, 9, Santa Leocadia.—Dimars, 10 Ntra. Senyora de Loreto.—Dimercres, 11, Sant Dámas.—Dijous, 12, Sant Sinesi.—Divendres, 13, Santa Lluçia.—Dissapte, 14, Sant Nicasi.

NOTICIES

HOMENATJE AL DR. ROBERT

A Barcelona s' ha obert, una llista de suscripció en la que s' han inscrit la major part de sos ciutadans, ab objecte de costejar una important tirada dels discursos pronunciats al Congrés per l' honorable patrici Dr. D. Bartomeu Robert.

La reproducció d' aqueixes magistrals oracions parlamentaries se farà en forma de follet y 's repartirà per Catalunya y demés regions espanyoles.

Aquesta mostra de gratitut y admiració honra moltíssim a les persones que, portades per un patriotisme digne d' exemple treballen d' una manera tan enlavrada en favor de les nostres reivindicacions.

Lo dimecres va esser nombrat Jutje municipal d' aquesta ciutat nostre estimat amic D. Rafel de Salvador.

Aquest nomenament produhí una agradosa sorpresa a nostra població, ahont no hi estavem acostumats a rebre aquestes noticies a *la sordina*, es a dir, sense 'l prelude de bombos y platillos.

La serietat y honradesa del nou Jutje municipal son una garantia pera la justicia y sos administrats. Ademés essent lo senyor de Salvador un home de convicció, estém convenuts que 'l veri de la política no l' ha de portar a cap mena d' apassionament, sempre perillós en un carrech tan delicat.

Rebi nostra mes franca enhorabona.

Lo dimecres pe' matí morí a nostra ciutat a la edat de 87 anys la virtuosa Sra. D.ª Josepha Isidro Cardona, sogra de nostre amic D. Mariano Yerro y del que 'n v da fou nostre benivolgut amic D. Felip Navarro.

Enviem a sa familia la expressió de nostre condol.

La *Ilustración Española y Americana* publica en sos dos últims números dos impresions de viatge de nostre amic y paysá D. Joan Cardona y Tió. L' un es un efecte de llum d' un carreró qu' anguileja sota 'l castell y l' altre una masía de prop Jesús.

Los dos ens agraden prov, però sentim certa inclinació predilecta pel segon, tot ell realitat, vida y ambient.

Aquest está mes acabat, cosa que 'l fa doble simpatic.

Aquest afany d' impresionisme que corre, avuy, per les venes de nostres artistes els porta tot sovint a una exageració de clars y obscurs entre quins embolcals cau descuidat lo dibuix.

Deixant aixó apart, ens plau felicitar a Cardona, ja que 'n los dos bossetos, s' hi veu impresa la pinzellada d' un artista de debó.

Nostre estimat amic D. Frederich Pastor y Lluís, ha sigut anomenat *Corresponsal* a Tortosa de la *Real Academia de Buenas Letras* de Barcelona.

Rebi nostre il lustrat paysá nostra mes coral felicitació.

L' ex-diputat a Corts D. Theodor Gonzalez, ha fet entrega de varios objectes arqueologichs de sa propietat al *Museu municipal* d' aquesta població y d' altres que per sa mediació han donat altres persones aymants de la cultura histórica de nostra ciutat.

Rebi tots nostra enhorabona.

Lo diumenge van contraure matrimoni, en la Capella del Col·legi, l' ilustre Profesor del mateix, nostre estimat amic D. Joseph Vergés, y la simpática Sra. D.ª Maria del Carmen Vóites, benehint la sagrada cerimonia nostre Reverent amic Dr. Mossen Nicolau Barber, Director d' aquest centre docent.

Deu dongui als nous esposos tota mena de prosperitats.

Lo dimecres se va botar foch al funeral de la casa que habita nostre amic D. Daniel Olesa.

Ab l' auxi dels bombers y d' altres persones va quedar sofocat al poch rato.

Ab l' exercici de Hebrea, abans d' ahir a les onze del mati van donarse per acabades les oposicions a la prebenda vacant en nostra Seu per defunció del Canonge Monsenyor D. Rafel Segarra.

Abans d' ahir va pendre possessió del Deganat d' aquesta Catedral lo M. Ilre. Sr. D. Antoni Rosillo, Canonge que fou de Saragossa.

Siga benvingut.

Lo dimecres va haverhi una terrible explosió en la fàbrica de sansa que nostre estimat amic D. Ferrán Pallarés posseheix a les Borjes del Camp.

Gracies a Deu no hi ha que plorar cap desgracia personal, de lo que ns alegrem.

En lo teatro Principal continua la Companyia del senyor Masip, donant funcions tots los diumenges, dijous y dissaptes.

Lo repertori que posa en escena es variat y ben escullit, y 'ls artistes cada vegada més apaudits y volguts del public d' aquesta ciutat.

La setmana passada al anar, a passar lo riu per davant de Buda, ab un botet, un vehi de la partida de la Cava, volcá aquest, enfonzanse 'l tripulant y morint ofegat segons se suposá, pnes a pesar de lo molt que l' han buscat no ha comparegut mes que la embarcació plena d' aygua.—D. L. P.

Traducció de la gaita gallega

ECO NACIONAL EN CASTELLÁ PER DON VICENTE RUIZ AGUILERA

I

¡Ay! cuant la gaita gallega lo pobre gaiter no toca
jo no sé que 'm succeheix
que 'ls plors de mos ulls ne brollan.

Véurer me sembra a Galicia pensativa, hermosa y sola,
com nina sensa aymador,
com reyna sensa corona.
Mes que danza a egre entona
y danze la turba folla,
la veu del grave instrument
me sona tan melancólica,
a mon cor revela tantas
desditxas, penas tan fondas,
*que jo no se dirros
si can'a ó si ploro.*

II

Me recorda aquells cels purs
y aquellas dolsas auroras,
y aquellas verdas planures,
y 'l gemegar de sas tórtolas,
y tots aquells llachs, y aquellas
montanyas que al cel ne tocan,
totas plenas de perfums
y vestid s de flors totas,
hont s' ha obert la ma de Deu
que sos tresors ne degota:
mes ¡ay! com també 'm recordo
que u' hi ha qui 's desconhorta,
pus en mitj de la abundancia
la fam dibuixa sa sombra,
*jo no se pas dirros
si canta ó si plora.*

III

Sona, y cruzan per ma vista
puras, respeddents, hermos s,
las sombras de aquells cent ports,
dels que es Galicia senyora.
Y passantne lentament,
com ricas ciutats que flotan,
ne van sas superbas naus
al dolz brugit de las onas:
mes ¡ay! com en ellas veig
ab lo molt or de sas costas,
s s tndres fills despullats
que miran tristos a Europa
demanantne son pa amarch
a la América remota,
*jo no se pas dirros
si canta o si plora.*

IV

Pobre Galicia!... Tos fills
ne fujen de tú, ó te 'ls roban,
omplintne d' intima pena
tas entranyas amorosas.
Y com si ne fossen párias
ó tribus tan s ls de ílotas
que en sa cara ne portassen
sagell de infamia ó deshonna,
¡ay! la patria los olvida,
la patria los abandona,
y la mort y la miseria
en sa llar deserta moran.
Per só, si be per la festa
la gaita gallega toca,
*jo no se pas dirros
si canta ó si plora.*

V

Espera, Galicia, espera!
y ta creu pesada porta,
ab sang regantne y ab llágrimas
la tua via dolorosa.
¡Tindras set... Fel y vinagre
te donarán ab ma pródiga,
y ab la corona d' espinas
ceptre de canya per mofa;
pero ja lo temps s' atansa,
y cuant ne sone ta hora,
felis y grand pujarás
al cim de tas altas glorias.
Si avuy la gaita gallega
lo pobre gaiter ne toca,
*jo no se pas dirros
si canta ó si plora.*

VICTOR BALAGUER.

MORESO

GRAN

Botiga de calsat de totes classes

SABATES Y BOTINES D' IVEEN

Confeció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.—Preus fixos.
Ventes al contat.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU.—TORTOSA

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes.
Parassols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons.
Joguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria.
Acordeons, Objectes pera regalos
y tota classe d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESSES
EN CARTÓ DE TOTIS MIDES Y
VENTALLS DE TOTES CLASSES.
CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, ETC.

Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors, 1
TORTOSA

LLIBRERÍA,
COMISSIONS Y REPRESENTACIONS

← DE →

D. Obedilio Redríguez

Carré de Moncada, 1

TORTOSA

LA CHERTOLINA

XOCOLATE

Y
LLEGITIM

TURRO

DE
CHERTA

Joseph Ricart

CHERTA (Tarragona)

IMPRESA DE E. Cantero y Hernandez

IMPRESIONS PERA 'L COMERS: Factures; Cartes; Memorandums; Accions;
Sobres; Prospectes; Lletres; Chéchs; Pagaré ; Esqueles; Circulars; Notes de preus;
Estats; Rebuts; Catálechs; Talonaris; Volants; Modelació pera oficines; etc., etc.
Impresions ab tinta de copió.

CROMOTIPOGRAFIES

Títuls honorífichs
Etiquetes de totes
classes;
Invitacions;
Targetes;
Participacions de
casament;
De naixement;
De primera Missa
De Professió Rel-
ligiosa;
Recordatoris y to-
ta classe de
treballs fantasia.

Especialitat ab
impresions
artístiques sobre
satí, papé japonés
y pergamí.

Vinyetes moder-
nistes y caracters
gòtich del sigle xv

Varietat en clixés
pera goigs y esca-
polaris.

Targetes visita
desde una pesseta
lo cent.

IMPRESIO DE OBRES DE TEXT: Periodichs; Revistes; Memories; Reglaments;
Follets; Obres científiques y Literaries, etc., etc.

Esqueles defunció. — Impresos ab tinta blanca sobre papé negre ó cartolina.
Treballs artístichs á varies tintes. — Cromos pera felicitacions y Carnets pera
festes y menús. — Impresió de targetes postals.

TIMBRES DE GOMA.—PLANXES DE FERRO ESMALTAT

Timbres de cautchouc. — Tintes pera sellá. — Tampons,
Caixes, Montures, etc. etc.

Carré de San Blas, 34. — Tortosa